

proaches to definition of economic essence of notion "efficiency"]. *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, no. 1 (01) (2016): 7-13.

Miklovdva, V. P. et al. *Efektivnist stratehichnoho upravlinnia pidpriemstvamy: suchasni problemy ta perspektyvy yikh vyrishennia* [The effectiveness of strategic enterprise management: modern problems and prospects of their solution]. Poltava: PUET, 2013.

Nalyvaiko, A. P. et al. *Stratehiia pidpriemstva: adaptatsiia orhanizatsii do vplyvu svitovykh suspilno-ekonomichnykh protsesiv* [Enterprise strategy: adapting organizations to the impact of the global socio-economic processes]. Kyiv: KNEU, 2013.

Nevdachyna, O. I. "Vyznachennia systemy pokaznykiv dlia otsinky stratehii finansovo-vektornoho rozvytku pidpriemstva" [Definition of a system of indicators to evaluate the strategy of

financial-vector enterprise development]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. Seriya "Ekonomichni nauky", Vol. 2, no. 10 (2014): 56-60.

Rachkovan, O. D. "Formuvannia stratehii adaptatsii pidpriemstva torhivli" [The formation of adaptation strategies of trade enterprises]. *Biznes Inform*, no. 5 (2015): 274-278.

Salenko, O. V. "Shliakhy vyznachennia efektyvnosti diialnosti pidpriemstva" [The way of determining the effectiveness of the company]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy mashynobudivnoi haluzi: problemy teorii ta praktyku*, no. 4 (24) (2013): 62-71.

Shchemelyova, A. V., and Artemenko, L. P. "Pidkhydo do otsiniuvannia efektyvnosti stratehii" [Approaches to evaluating the effectiveness of the strategy]. *Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnia*. <http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2012-16.pdf>

УДК 658.001.895:654

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОЗОРОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

© 2016 **ЕЛІСЕЄВА О. К., ВІТКА Н. Є.**

УДК 658.001.895:654

Елісеєва О. К., Вітка Н. Є. Методичні аспекти оцінювання рівня інформаційної прозорості як складової конкурентоспроможності підприємств телекомунікаційної галузі

Метою статті є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо оцінювання рівня інформаційної прозорості підприємств телекомунікаційної галузі на засадах концепції соціальної відповідальності бізнесу. Розглянуто особливості мережевої структури організації діяльності для підприємств телекомунікаційної галузі з урахуванням принципів конвергенції. Запропоновано вдосконалену методику оцінювання рівня інформаційної прозорості діяльності підприємств телекомунікаційної галузі, що, на відміну від існуючих, враховує систему критеріїв аналізу інформаційної прозорості та складається з чотирьох блоків: аспект внутрішніх бізнес-процесів, обліковий і фінансовий аспект, аспект споживача та аспект розвитку. Проаналізовано особливості застосування стратегії айкідо при формуванні міжнародних стратегічних альянсів на телекомунікаційному ринку.

Ключові слова: конкурентоспроможність, рівень інформаційної прозорості, конвергенція, стратегія айкідо.

Табл.: 1. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 9.

Елісеєва Оксана Костянтинівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри статистики, обліку та економічної інформатики, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара (пр. Гагаріна, 72, Дніпро, 49050, Україна)

E-mail: yeliiyeyeva.o@ef.dnulive.dp.ua

Вітка Наталія Євгенівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара (пр. Гагаріна, 72, Дніпро, 49050, Україна)

УДК 658.001.895:654

UDC 658.001.895:654

Елісеєва О. К., Вітка Н. Є. Методические аспекты оценки уровня информационной прозрачности как составляющей конкурентоспособности предприятий телекоммуникационной отрасли

Yeliseyeva O. K., Vitka N. Ye. The Methodical Aspects of Evaluation of the Level of Information Transparency as a Component of Competitiveness of Enterprises of the Telecommunications Industry

Целью статьи является разработка теоретических, методологических положений и практических рекомендаций по оценке уровня информационной прозрачности предприятий телекоммуникационной отрасли на основе концепции социальной ответственности бизнеса. Рассмотрены особенности сетевой структуры организации деятельности для предприятий телекоммуникационной отрасли с учётом принципов конвергенции. Предложена усовершенствованная методика оценки уровня информационной прозрачности деятельности предприятий телекоммуникационной отрасли, которая, в отличие от существующих, учитывает систему критериев анализа информационной прозрачности и состоит из четырёх блоков: аспект внутренних бизнес-процессов, учётный и финансовый аспект, аспект потребителя и аспект развития. Проанализированы особенности применения стратегии айкідо при формировании международных стратегических альянсов на телекоммуникационном рынке.

The article is aimed at developing the theoretical, methodological provisions and practical recommendations for evaluating the level of information transparency of enterprises of the telecommunication industry, based on the concept of social responsibility of business. Features of network structure for organizing the activities for enterprises of the telecommunication industry have been considered according to the principles of convergence. The improved methods of evaluating the level of information transparency of the activities of enterprises in the telecommunications industry have been proposed, which, unlike the existing, consider the system of criteria for analyzing the information transparency, consisting of the following four blocks: aspect of the internal business processes, accounting and financial aspect, aspect of consumer, and aspect of development. Peculiarities of applying the strategy of Aikido in the formation of international strategic alliances in the telecommunications market have been analyzed.

Ключевые слова: конкурентоспособность, уровень информационной прозрачности, конвергенция, стратегия айкідо.

Keywords: competitiveness, level of information transparency, convergence, strategy of Aikido.

Табл.: 1. **Формул.:** 1. **Библ.:** 9.

Tabl.: 1. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 9.

Елісеєва Оксана Костянтинівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедрою статистики, учета і економічної інформатики, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара (пр. Гагаріна, 72, Дніпро, 49050, Україна)

Yeliseyeva Oxana K. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Statistics, Accounting and Economic Informatics, Dnipropetrovsk National University named after Oles Gonchar (72 Haharina Ave., Dnipro, 49050, Ukraine)

E-mail: yeliiyeyeva.o@ef.dnulive.dp.ua

E-mail: yeliiyeyeva.o@ef.dnulive.dp.ua

Вітка Наталія Євгенівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара (пр. Гагаріна, 72, Дніпро, 49050, Україна)

Vitka Natalia Ye. – PhD (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree, Dnipropetrovsk National University named after Oles Gonchar (72 Haharina Ave., Dnipro, 49050, Ukraine)

Телекомунікаційна галузь є однією із пріоритетних і важливих галузей України, що створює інноваційну складову в соціально-економічному розвитку держави та має стабільне зростання в сучасному інформаційному суспільстві. Розвиток інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури є підґрунтям для підвищення конкурентоспроможності країни та інтеграції України у глобальне інформаційне суспільство: дозволяє розширити можливості людини отримувати доступ до національних і світових інформаційних ресурсів, поліпшити умови та якість життя. Для підтримки цього розвитку необхідно впровадити в Україні моніторинг діяльності підприємств телекомунікаційної галузі (ПТГ) з урахуванням досвіду країн – членів ЄС, насамперед, удосконалення процедури оприлюднення інформації шляхом підвищення рівня інформаційної прозорості бізнесу.

Питанням управління конкурентоспроможністю присвячені праці багатьох вітчизняних і закордонних вчених, таких як: М. Аліман, І. Ансофф, Л. Антонюк, А. Базілюк, Г. Багієв, А. Баумгартен, М. Портер, Дж. Робінсон, О. Раєвнева, С. Савчук, Р. Лепя та ін., наукові здобутки яких мають важливе значення для теорії та практики управління конкурентоспроможністю. Безпосередньо питанням конкурентоспроможності в телекомунікаційній галузі присвячені праці українських вчених: І. Булах і Т. Надтока [1], С. Воробієнко [2], О. Єлісеєва [3], І. Кораблінова [4], В. Гранатуров [5], Т. Гільборне [6] та ін.

Відаючи належне науковому доробку та практичній значущості отриманих результатів, слід зазначити, що певне коло завдань оцінювання конкурентоспроможності підприємств телекомунікаційної галузі залишається розробленим недостатньо. Потребує поглибленого теоретичного обґрунтування складові конкурентоспроможності з урахуванням специфіки діяльності досліджуваних підприємств, інформаційної прозорості як обов'язкової умови соціально відповідального ведення бізнесу, обґрунтування стратегій розвитку діяльності мережевих структур організації діяльності телекомунікаційних підприємств, застосування принципів конвергенції при процесі загострення конкуренції на міжнародному та національному телекомунікаційних ринках.

Метою статті є розробка теоретичних, методологічних положень та практичних рекомендацій щодо оцінювання рівня інформаційної прозорості підприємств телекомунікаційної галузі на засадах концепції соціальної відповідальності бізнесу.

Конкуренція на ринку телекомунікаційних послуг в Україні має досить невелику історію, але все більше операторів телекомунікації розвивають співпрацю зі споживачами та орієнтуються на інноваційний підхід у системи управління бізнес-процесів. Цей процес безпосередньо пов'язаний із практикою корпоративної соціальної відповідальності, яка ґрунтується на засадах стандартів Глобальної ініціативи зі звітності (*Global Reporting Initiative – GRI*) та/або Глобального договору ООН. Так, у межах реалізації концепції соціальної відповідальності, телекомунікаційні компанії не тільки роблять свій внесок у розвиток соціуму, але й отримують необхідну інформацію про потенційних і наявних абонентів, їх потреби та збільшують тим самим свій досвід

щодо завоювання ринку. Розвиток цього напрямку діяльності сприяє підвищенню конкурентоспроможності компаній, забезпечує позитивну репутацію та високі позиції у бізнес-рейтингах.

Функціонування національних телекомунікаційних ринків підпорядковується загальносвітовим тенденціям, серед яких можна виокремити такі: посилення процесу лібералізації та загострення міжнародної конкуренції; поглиблення інтеграційних процесів; науково-технічні та технологічні зміни; розвиток нових методів нецінової конкурентної боротьби та інноваційний шлях розвитку.

Соціально відповідальні телекомунікаційні компанії отримують конкурентні переваги в порівнянні з іншими компаніями, що працюють на цьому ринку. Експерти відмічають, що соціально відповідальний бізнес може краще контролювати свої ризики, як фінансові, так і екологічні, а також пов'язані зі споживачами.

Так, щорічно з 2011 р. в Україні Центр «Розвиток КСВ» складає Індекс прозорості сайтів українських компаній на основі міжнародної методики, розробленої Beyond Business (Ізраїль) та Центром «Розвиток КСВ». Відповідно за Методикою оцінювання Індексу прозорості сайтів українських компаній оцінювання відбувається за чотирма критеріями [7]: звітність (40% загального результату) – наявність звіту про діяльність компанії в екологічній сфері; зміст (35% загального результату) – рівень розкриття інформації за ключовими сферами корпоративної соціальної відповідальності; навігація (10% загального результату) – легкий доступ читача до будь-якої інформації про соціальну та екологічну відповідальність компанії; доступність (15% загального результату) – потенційна доступність веб-сайту з точки зору різних аспектів (мови, наявність контактної інформації, адаптованість для людей з обмеженими можливостями).

Але за даною методикою оцінювання рівня прозорості компанії досліджувалися тільки три вітчизняних підприємства телекомунікаційної галузі: ПрАТ «Київстар», ПрАТ «МТС Україна» та ПАТ «Укртелеком». При цьому відповідно до Звітів Центру «Розвиток КСВ» [7]: протягом 2011–2015 рр. ПрАТ «Київстар» і ПрАТ «МТС Україна» незмінно входять у ТОП-20, тоді як ПАТ «Укртелеком» має найнижчий відсоток прозорості серед досліджуваних підприємств телекомунікаційної галузі у 2015 р. – 17%.

Проте дана методика оцінювання інформаційної прозорості має обмежений характер дослідження: показники розкривають тільки інформацію щодо корпоративної соціальної відповідальності компанії. Тобто оцінюванню піддаються тільки ті вітчизняні компанії, які формують корпоративну звітність відповідно до стандартів GRI та/або Глобального договору ООН. При цьому не враховуються особливості галузі досліджуваних підприємств, національного законодавства про розкриття інформації щодо діяльності, вимог відповідних державних органів, що займаються регулюванням специфічної діяльності. Так, досліджувана телекомунікаційна галузь має традиційні особливості: невіддільність процесу виробництва від споживання, мережевий характер організаційної побудови, не-

рівномірність попиту на послуги та неможливість їх збереження тощо. У сучасних умовах інформаційного суспільства додаються інформаційні особливості досліджуваної галузі: поява віртуального середовища бізнесу, розвиток цифрових і мультисервісних технологій, формування інтерактивного зв'язку зі споживачами за рахунок існування двостороннього характеру передачі інформації та ін.

Елементи соціальної відповідальності активно реалізуються компаніями понад 50 років. Саме поняття «соціальна відповідальність бізнесу» вперше офіційно пролунало у 1999 р. на Всесвітньому економічному форумі в Давосі. У 2000 р. ООН ініціювала широкомасштабний міжнародний рух у сфері дотримання прав людини, трудових відносин, навколишнього середовища й боротьби з корупцією (Глобальний договір UN Global Compact, 2000). Приєднання до цього договору означає, що компанія вибудовує свій бізнес з урахуванням цих вимог і, таким чином, декларує свою соціальну спрямованість.

Суб'єкт господарювання, який декларує свою соціальну звітність відповідно до Глобального договору ООН, повинен щорічно створювати Панель «Повідомлення про прогрес», що описує чотири блока: *сфера* (права людини, стандарти праці, довкілля та боротьба з корупцією), *принципи* (до кожної складової сфери), *результати* та *виклики і проблеми*. Так, принципами сфери «Права людини» є: забезпечення та захист прав людини. Принципи сфери «Стандарти праці»: підтримка свободи зібрань і дієве визнання права на колективні угоди; сприяння викориненню примусової або обов'язкової праці, дитячої праці та дискримінації щодо зайнятості та працевлаштування.

Суб'єкт господарювання, який дотримується у корпоративної звітності вимог GRI, повинен розкрити п'ять складових: стратегія й аналіз; опис організації; параметри звітності, управління, зобов'язання із зацікавленими сторонами; показники результативності (групи): економічні результати, екологічні результати, організа-

ція праці та відповідальність за продукцію). У розділі соціальної корпоративної звітності існують такі показники у групі «Організація праці»: середня кількість годин навчання на одного працівника на рік (за категоріями працівників); відсоток працівників, щодо яких періодично здійснюється оцінка результативності та розгляд кар'єрних можливостей; склад керівних органів і статистика за статтю, віком працівників, групами меншин та іншими показниками різноманітності.

На наш погляд, можна запропонувати систему критеріїв аналізу інформаційної прозорості діяльності підприємств телекомунікаційної галузі (табл. 1), яка представлена чотирма блоками: внутрішні бізнес-процеси, облікові та фінансові аспекти, аспект споживача телекомунікаційної послуги, аспекти розвитку.

Традиційно низьким для України залишається рівень розкриття інформації про винагороду ТОП-менеджменту – жодне з досліджених підприємств телекомунікаційної галузі не наважується публікувати ці дані на своєму сайті. До числа інших видів даних, які слабо розкриваються, належать: інформація про управління ризиками, про дивідендну політику та виплату дивідендів, про функціонал і повноваження внутрішньогосподарських комітетів, про облікову політику. Також не розкриваються питання, що безпосередньо пов'язані з етикою та дотриманням прав людини, антикорупційною політикою. Крім того, на зменшення рівня інформаційної прозорості діяльності телекомунікаційних компаній впливають недоліки нефінансової звітності: відсутність уніфікованої форми звітів, детального розкриття значної кількості показників, особливостей ведення бізнесу тощо.

Запропонована методика оцінювання інформаційної прозорості діяльності підприємств телекомунікаційної галузі (ПТГ) передбачає розрахунок індексу інформаційної прозорості за формулою:

$$PII = \sum_{n=1}^5 \chi_n \cdot \alpha_n \cdot K_T, \quad (1)$$

Таблиця 1

Система критеріїв аналізу інформаційної прозорості діяльності підприємств телекомунікаційної галузі

Найменування блока	Критерії (наявність та якість відповідної інформації)
Аспект внутрішніх бізнес-процесів	Розмір зареєстрованого капіталу; інформація про проведення та планування зборів акціонерів; дивідендна політика та розмір сум сплачених дивідендів; публікація Статуту та Положення про корпоративне управління; розкриття інформації щодо виплат топ-менеджменту; склад Наглядової ради; наявність колегіальних органів та їх повноважень; рівень комплементарних зв'язків
Обліковий та фінансовий аспекти	Відповідність квартальної та річної звітності НП(С)БО та МСФЗ; публікація аудиторських звітів; розкриття інформації щодо облікової політики; розкриття інформації щодо управління ризиками; корпоративна звітність щодо соціальної відповідальності
Аспект споживача	Відповідність якості телекомунікаційних послуг вимогам Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації; детальна інформація про центри обслуговування; он-лайн обслуговування; доступність інформації щодо складу послуг
Аспект розвитку	Стратегії та плани розвитку; інформація щодо змін технологій; розвиток персоналу

Джерело: авторська розробка.

де IT – індекс інформаційної прозорості; χ_n – результат оцінки діяльності ПТГ за інформаційним блоком n ($\chi_n = 10$ – інформація розкрита повністю, $\chi_n = 5$ – інформація розкрита недостатньо, $\chi_n = 0$ – відповідна інформація відсутня); α_n – ваговий коефіцієнт інформаційного блоку n ; K_T – критерій своєчасності розкриття інформації ($K_T = 1$ – для звітнього року, $K_T = 0,5$ – за минулий рік, $K_T = 0$ – за більш пізні роки).

Пропонується шкалювання індексу інформаційної прозорості у таких діапазонах: $8 < IT < 10$ – ПТГ з високим рівнем інформаційної прозорості; $6 < IT < 8$ – ПТГ із середнім рівнем інформаційної прозорості; $0 < IT < 6$ – ПТГ з низьким рівнем інформаційної прозорості; $IT = 0$ – ситуація, коли у суб'єкта господарювання власні веб-сайти відсутні.

Джерелами інформації про діяльність підприємств телекомунікаційної галузі (ПТГ) є: власні веб-сайти; веб-сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації; веб-сайти груп-досліджувачів галузі зв'язку і телекомунікацій України («EXPERT&CONSULTING», «IKs-Consulting» та ін.); веб-сайти ЗМІ тощо. Ступінь довіри до об'єктивності інформації, актуальності та інших показників визначаються експертним шляхом.

Але постає питання обмеження інформаційної прозорості бізнесу як загрози інформаційної безпеки підприємств телекомунікаційної галузі. Відповідно до Закону України «Про телекомунікації»: «інформаційна безпека телекомунікаційних мереж – здатність телекомунікаційних мереж забезпечувати захист від знищення, перекручення, блокування інформації, її несанкціонованого витоку або від порушення встановленого порядку її маршрутизації» [8].

Підприємства телекомунікаційної галузі розвиваються з урахуванням тенденцій інформаційного суспільства, що передбачає мережеву структуру організації діяльності, тобто наявність тісних взаємозв'язків між групами підприємств цієї галузі. Мережева структура організації діяльності ПТГ – це такий набір зв'язків та взаємостосунків, що приводить до реалізації цілей функціонування кожного підприємства. Умови діяльності мережевих структур компаній базуються на теорії мереж: бізнес не є ізольованою діяльністю, він відбувається у співпраці з іншими фірмами та організаціями. Також високий рівень комплементарних зв'язків пов'язано зі специфікою створення, розповсюдження та споживання телекомунікаційної послуги. Тому без урахування партнерської компоненти неможливо буде провести діагностику рівня інформаційної прозорості діяльності як складової конкурентоспроможності ПТГ.

Сучасним видом мережевих структур організації діяльності телекомунікаційних підприємств виступають стратегічні альянси, що дозволяє уникнути прямої конкуренції. Ці питання репрезентують факти, що зміни в структурі ринку міжнародних телекомунікаційних послуг збільшують їх економічний вплив на усіх гравців у міжнародній економіці. Це можливо при використанні стратегій, що приводять до нейтралізації конкурента.

Стратегія, яка сприяє створенню стратегічних альянсів телекомунікаційних компаній, що побудована на засадах інформаційної прозорості, – це *стратегія айкідо*. При традиційній конкуренції ПТГ не мають можливості реалізувати повністю свої цілі у зв'язку з тим, що енергія витрачається неефективно: обмежені ресурси (час, грошові кошти, креативність та інші – як матеріальні, так і не матеріальні ресурси) витрачаються на дослідження споживачів цільового ринку, розробку оптимальних методів конкурентної боротьби.

Агресивні стратегії ведення бізнесу призводять до матриці «дилеми в'язня»: коли на ринку залишаються тільки ті компанії, що можуть розширити свою діяльність через поглинання. *Від конкуренції до конвергенції* – це гасло відображає сутність стратегії айкідо: перемагай, не знищуючи, а об'єднуючи зусилля. Прикладом стратегії айкідо (конвергенції) в бізнесі служить перехід компаній Microsoft і Intel від конкуренції до співпраці на ринку софт-забезпечення для комп'ютерів [9]. Зокрема, ці компанії уклали угоду про співпрацю, запропонували ринку сумісні програми та процесори і з конкурентів перетворилися в партнерів. Перш за все, це пов'язано із тенденцією конвергенції, у напрямку якої рухається сучасний телекомунікаційний ринок.

Відповідно до напрямків конвергенції головними суб'єктами цього процесу є оператори телекомунікацій, сервіс-провайдери та виробники телекомунікаційного обладнання. Конвергенція мережі технологій обумовлює процес загострення конкуренції на телекомунікаційному ринку, підсилює процеси злиття і поглинання, через які створюються нові оператори, що володіють необхідною мережею. Для фіксованих операторів стає необхідністю надавати мобільний зв'язок, а мобільні оператори інвестують у розвиток фіксованих мереж.

ВИСНОВКИ

Для підвищення інформаційної прозорості підприємств телекомунікаційної галузі на початковому етапі становлення моделі соціально відповідального бізнесу необхідно проведення послідовної державної відповідальної політики. У зв'язку з тим, що суб'єкти господарювання повинні підтримувати свої конкурентні переваги задля здатності вижити в інформаційному суспільстві, обрання відповідних стратегій розвитку бізнесу дозволить впливати на телекомунікаційний ринок, створювати міжнародні стратегічні альянси тощо. Саме підвищення рівня інформаційної прозорості діяльності телекомунікаційних компаній дозволить суб'єктам впливати на відповідні групи стейкхолдерів, формувати позитивний бренд, підвищувати гудвіл та ринкову вартість. Перспективами подальших досліджень є формування панелей стейкхолдерів з урахуванням відповідного рівня інформаційної прозорості, побудова когнітивних карт впливу на активну поведінку споживача тощо. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Булах І. В., Надтока Т. Б. Оцінка конкурентоспроможності підприємства сфери телекомунікацій: монографія. Донецьк: ДонНТУ, 2010. 244 с.

2. Воробієнко С. П. Визначення складу показників конкурентоспроможності телекомунікаційних послуг. *Економіка: проблеми теорії та практики*: зб. наук. праць. 2009. Вип. 248. Т. 5. С. 20–23.

3. Єлісєєва О. К., Земляной Д. В. Економіко-статистичний аналіз стану галузі зв'язку і телекомунікацій в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. Серія: економічні науки. 2016. № 1 (232). С. 83–88.

4. Кораблінова І. А. Соціальні технології у формуванні конкурентних переваг інфокомунікаційних компаній. *Ефективна економіка*. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3457>

5. Гранатуров В. М., Кораблінова І. А. Конкурентоспроможність телекомунікаційних компаній: проблеми теорії та практики управління: монографія. Київ: Кафедра, 2012. – 317 с.

6. Гільорме Т. В. Формування системи оцінки персоналу інноваційного підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 2 (27). С. 177–184.

7. Індекс прозорості сайтів українських компаній – 2015. URL: <http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2016/02/11.02-Transparency-Index-Report.pdf>

8. Закон України «Про телекомунікації» від 18.11.2003 р. № 1280-IV (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>

9. Ноздрева Р. Айкідо – боротьба на ринку. URL: <http://www.advlab.ru/articles/article348.htm>

REFERENCES

Bulakh, I. V., and Nadtoka, T. B. *Otsinka konkurentospromozhnosti pidpriyemstva sfery telekomunikatsii* [Assessment of the competitiveness of enterprises in Telecom]. Donetsk: DonNTU, 2010.

Hranaturov, V. M., and Korablinova, I. A. *Konkurentospromozhnist telekomunikatsiinykh kompanii: problemy teorii ta praktyky upravlinnia* [The competitiveness of telecommunication companies: problems of theory and practice of management]. Kyiv: Kafedra, 2012.

Hilyorme, T. V. "Formuvannia systemy otsinky personalu innovatsiinoho pidpriyemstva" [The formation of a system of assessment of personnel innovative enterprises]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 2 (27) (2015): 177-184.

"Індекс прозорості сайтів українських компаній - 2015" [Transparency index of Ukrainian companies – 2015]. <http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2016/02/11.02-Transparency-Index-Report.pdf>

Korablinova, I. A. "Sotsialni tekhnolohii u formuvanni konkurentnykh perevah infokomunikatsiinykh kompanii" [Social technologies in formation of competitive advantages of it companies]. *Efektivna ekonomika*. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3457>

[Legal Act of Ukraine] (2003). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>

Nozdreva, R. "Aykido – borba na rynke" [Aikido – fight on the market]. <http://www.advlab.ru/articles/article348.htm>

Vorobienko, S. P. "Vyznachennia skladu pokaznykiv konkurentospromozhnosti telekomunikatsiinykh posluh" [The definition of indicators of competitiveness of telecommunication services]. *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky*. Vol. 5, no. 248 (2009): 20-23.

Yeliseieva, O. K., and Zemlianoi, D. V. "Ekonomiko-statystychnyi analiz stanu haluzi zviazku i telekomunikatsii v Ukraini" [Economic and statistical analysis of the communications industry and telecommunications in Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. Seria: Ekonomichni nauky, no. 1 (232) (2016): 83-88.